

Zorg instellingen

vaktijdschrift voor management in gezondheids- en ouderenzorg

KOGGESCHIP
VAKBLADEN

7/8

maandblad
29e jaargang
juli/augustus
2004

WWW.ZORGINSTELLINGEN.NL

INTERNATIONAAL
KENNISNETWERK
VAN START

TREND:
SPECIALISATIE
PER LOCATIE

AROMATHERAPIE
HEEFT EFFECT

BORGLOON
MAG NIET
PRIVATISEREN

GENOEG FTE'S
IN DE ZOMER

**SENIORENSTEDEN IN OPKOMST:
IEDERE OUDERE TELT MEE**

De hemel op aarde, zo noemen Amerikaanse ouderen in Sun City hun seniorenstad. De pionierstad waar alleen ouderen wonen, is opgezet in 1960 en telt nu ongeveer 40.000 inwoners. Inmiddels is de stad in Amerika veelvuldig gekopieerd. Alex Sievers, senior adviseur bij Inbo Adviseurs Ruimte & Vastgoed in Woudenberg, raakte gegrepen door het idee. Samen met de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting (SEV) en een aantal andere financiers* onderzoekt hij of het concept ook in Nederland toepasbaar is.

Els Hazelhoff

stadsbestuur bestaat uit seniorvrijwilligers. Vrijwilligerswerk is van groot belang in het concept. Hierdoor vervullen de bewoners ondanks hun – vaak hoge – leeftijd nog een belangrijke taak in de gemeenschap, waarvoor ze veel waardering krijgen van hun stadsgenoten. Vandaar misschien al die opgewekte gezichten. “De bewoners van Sun City zijn trots op wie ze zijn en wat ze nog kunnen. Ze leven bovendien in een gemeenschap waar men elkaar kent en je op je burens kunt rekenen als je ze nodig hebt.”

Kansen voor vernieuwing

“Veel ouderen in Nederland kennen de mensen uit

Overzichtsfoto van Sun City, de eerste seniorenstad in de Verenigde Staten.

U hebt ze vast wel eens gezien, die beelden van Amerikaanse seniorensteden. Zongebruinde ouderen die heel vief en opgewekt de camera inkijken. ‘We zijn actief, we tellen nog mee,’ lijken ze te zeggen. “En dat beeld klopt ook,” vindt Alex Sievers. “Toen ik vorig jaar samen met een collega Sun City bezocht, hebben we veel inwoners gesproken. Ze zijn allemaal uitgesproken positief over het wonen in deze stad. ‘This is a heaven on earth,’ zei de eerste de beste 55-plusser die we aanspraken. De mensen zijn zo tevreden, omdat ze in de seniorenstad betekenisvol kunnen leven en er een grote mate van verbondenheid is.”

Die verbondenheid komt vooral door het grote aanbod aan recreatieve voorzieningen die het ‘hart’ zijn van de stad. Sun City telt 95 verenigingen die de bewoners zelf opzetten, faciliteren, besturen en beheren. Ook het

hun buurt niet meer. Na alle individualisering zie je dan ook weer een hang naar collectiviteit,” zegt Thérèse Osseweijer. “De SEV krijgt steeds meer verzoeken om projecten te ondersteunen die de betrokkenheid bij de omgeving terug moeten brengen. Bijvoorbeeld woonvormen met voorzieningen waar bewoners elkaar kunnen ontmoeten en samen dingen kunnen doen. Er zijn te weinig gemeenten die dergelijke woongroepen (willen) ondersteunen. Dit is jammer, want deze initiatieven verdienen een kans.” Osseweijer is programmabegeleider bij de SEV, met als aandachtsgebied wonen in relatie met welzijn en zorg. De SEV krijgt onder andere subsidie van het ministerie van VROM. Daarmee stimuleert en financiert de stuurgroep vernieuwingen op het gebied van bouwen en wonen. “We zijn voortdurend met VROM in gesprek. De resultaten uit experimenten

* De andere financiers van het project zijn: Heijmans IBC Vastgoedontwikkeling, BAM Vastgoed, ING Real Estate en Woningstichting Rochdale.

kunnen invloed hebben op beleidsontwikkelingen en de huidige wet- en regelgeving,” karakteriseert Osseweijer de relatie.

Keuzevrijheid en identiteit

De afdeling Ruimte & Vastgoed van Inbo Adviseurs werkt ook nauw samen met de overheid, die vaak opdrachtgever is. Het bureau heeft verder projectontwikkelaars en beleggers, woningcorporaties, bewonersgroepen en zorginstellingen onder zijn cliënten. “Deze tegengestelde partijen hebben voor ons bureau een meerwaarde. Het levert inzicht op in verschillende opvattingen, waardoor we beter in staat zijn om tot goede adviezen te komen,” aldus

Schoonzwemmen in het zwembad van Sun City, een van de vele recreatieve activiteiten in de seniorenstad

DE NEDERLANDSE SENIORENSTEDEN KOMEN ERAAN

Weer meetellen in eigen stad

Sievers. “Zo is door te kijken naar sociale, economische, functionele en ruimtelijke aspecten en dwarsverbanden het idee van een Nederlandse (variant van) seniorenstad ontstaan. Een experiment dat bovendien goed past binnen het veranderende, meer vraaggerichte volkshuisvestingsbeleid.”

Dit overheidsbeleid richt zich al jarenlang op ‘integratie’. Huur- en koopwoningen worden gemengd, jongeren met ouderen, en mensen die bij hun woonomgeving betrokken zijn met mensen die er hoegenaamd geen boodschap aan hebben. Met dit streven naar integratie is niet zoveel mis, maar het leidt tot gemiddelden waar niet iedereen zich mee kan vereenzelvigen.

Zoals bekend, staat ook bij VWS integratie tegenwoordig hoog in het vaandel. Ouderen die zorg nodig hebben, komen terecht in speciale wooneen-

heden in een wijk of in een zorgvoorziening als zelfstandig wonen echt niet langer kan.

Sievers: “Ouderen verhuizen nu uit noodzaak naar een omgeving waar ze niet of moeilijk een nieuw sociaal netwerk kunnen opbouwen. Wij vinden dat ouderen meer keuzevrijheid moeten hebben als het om wonen gaat. Zij moeten ook kunnen kiezen voor een grote ‘enclave’ in de stad of op het platteland waarin alleen 55-plussers wonen. Een identiteitsrijk gebied dat onderdeel is van een natuurlijk netwerk. Concreet betekent dit: wonen in een omgeving met mensen die in eenzelfde situatie verkeren, met voorzieningen en activiteiten die passen bij hun leefstijl en mogelijkheden. Een plek waar zij zich nuttig voelen en betekenisvol kunnen leven. Omdat een dergelijk aanbod in Nederland ontbreekt, willen wij het creëren.” ➤

Het traject

De plannen verkeren nog in de 'ideefase'; er is nog geen concrete vraag uit de markt. De initiatiefnemers voerden al wel een kwalitatieve analyse uit onder autoriteiten op het gebied van wonen, welzijn, zorg en senioren, onder wie Aedes, Arcares, het NIZW en de Anbo. Dit leverde informatie op over kansen en mogelijkheden, valkuilen en obstakels. Uit de geraadpleegde organisaties is een klankbordgroep gevormd.

Een enquête onder 55-plussers moet helderheid geven over concrete wensen en behoeften van de doelgroep. Rond de zomer is bekend hoeveel mensen daadwerkelijk interesse hebben. Daarna krijgt het plan concrete vormen.

De volgende stap is het zoeken naar gemeenten en woningcorporaties die willen meedenken én investeren. Als het project ook financieel haalbaar is, verrijst uiteindelijk op één of meer locaties in Nederland een seniorenstad (of -wijk) die geheel is toegesneden op de uitgangspunten van het concept. Met huur- en koopwoningen, arme en rijke mensen, een speciale ruimtelijke indeling en infrastructuur en veel ontmoetingsplaatsen.

Nuttig zijn en genieten

Uit de enquête moet ook blijken wat belangstellenden willen betekenen voor een seniorenstad. Want net als in de Verenigde Staten zal het vrijwilligerswerk ook hier een kernfunctie krijgen. Al was het alleen maar omdat 'welzijn' zo belangrijk is.

"Een belangrijk effect van vrijwilligerwerk is dat mensen langer gezond blijven; minder zorg nodig hebben," vervolgt Sievers. "Dit is ook bewezen. Je kwijnt niet zo gauw weg als je actief kunt zijn. In Sun City maakt bijvoorbeeld een grote groep mensen wekelijks de stad schoon. Niet omdat dit werk nu zo leuk is, maar omdat ze het samen doen en op deze manier een gerespecteerde plek in de gemeenschap hebben. Ouderdomskwalen blijven langer uit of zijn draaglijker, zolang je je nuttig voelt en nog een functie hebt in de maatschappij."

"Ook in Nederland zijn hiervan voorbeelden," voegt Osseweijer hieraan toe. In wijken waar ruimte is voor initiatieven van bewoners komt minder depressie voor." Maar wat als de gebreken toenemen en mensen niet meer actief kunnen zijn?

Osseweijer: "Natuurlijk blijft niemand zijn hele leven krachtig en vitaal, maar dan is er in seniorenstad wél een sociaal netwerk dat mantelzorg kan geven. En uiteraard krijgen de reguliere zorgvoorzieningen, zoals thuiszorg en verpleeghuiszorg, een functie in het geheel. Het concept van de woonzorgzones is prima te gebruiken in seniorenstad."

"Deze stad is ook niet primair gericht op zorg, maar op genieten van het leven," vult Sievers aan. "Dit wil niet zeggen dat er geen zorg aanwezig is, maar die bepaalt niet primair de keuze. Mensen kiezen voor deze woonvorm omdat ze zelf actief willen blijven en

Straatbeeld van Sun City

willen aanpakken. De schaalgrootte van seniorenstad biedt voldoende mogelijkheden voor kansrijke vrijwilligersprojecten."

Levensvatbaar?

De initiatiefnemers twijfelen niet: een Nederlandse seniorenstad komt er. Osseweijer: "Kijk maar eens naar al die ouderen die in Spanje overwinteren of 's zomers naar bepaalde campings trekken. Dat doen ze niet alleen vanwege het lekkere warme weer, maar ook omdat dit de plaatsen zijn waar ze elkaar kunnen ontmoeten, met leeftijdgenoten samen kunnen zijn. Maar er zijn meer aanwijzingen dat het gaat lukken. Tijdens het seminar dat we in maart over het project hebben gehouden, gaf 15 procent van de honderd deelnemers aan belangstelling te hebben voor het wonen in een seniorenstad."

"Als 1 procent van alle Nederlandse 55-plussers belangstelling heeft, zijn er in 2010 ongeveer 60.000 gegadigden," rekt Sievers voor. "Ik denk dat het aantal groter is, maar het zal niet om percentages van hoger dan 10 procent gaan. Dat hoeft ook niet. Het gaat erom dat er in Nederland verschillende woonmilieus komen, gericht op de verschillende typen mensen. En dat we ouderen stimuleren om nog actief deel te nemen aan de maatschappij. Wij zijn ervan overtuigd dat veel ouderen dit graag willen, mits je ze de kans geeft." ■

In de functie van 'sheriff' waken deze vrijwilligers over Sun City. Net als in de VS zal ook in Nederland het vrijwilligerswerk een kernfunctie krijgen

